

îndrituite. Spectatorii nu suportă nici dizertațiile savante, contorsionate și problematice, nici testele psihologice, nici enigmistica. Un spectacol trebuie să fie plăcut, fie că e vorba de o tragedie răscolitoare, fie că la verticala scenei se desfășoară peripețiile unei comedii lagoe și un personaj odios, poate cel mai obiect din întreaga literatură dramatică a lumii, dar care trebuie astfel interpretat, încât spectatorului să-i placă să-l privească, fiindcă, altminteri, are toate drepturile să se scoale și să plece din teatru. Evident, la toate aceste argumente pot fi opuse gusturile — dacă sînt realmente gusturi și nu simulate preferințe snobe — ale unei minorități preferînd un teatru în care spectatorul e zgîlțit, insultat, stropit cu apă colorată și chiar cu lături. N-am convingerea că vorbim de aceleași lucruri: nici că spectacolele respective merită să fie numite teatru, nici că publicul, sedus de asemenea exhibiții sado-masochiste, merită să fie numit public.

În sfîrșit, publicul vrea un teatru tonic, și îmi pun semnătura sub această dorință. Nu e vorba, bineînțeles, de un teatru al unui optimism șugubăț și fabricat; n-am în vedere, cînd scriu aceste rînduri, acele piese pseudooptimiste, mai de grabă triste, din pricina vidului lor de conținut, în care se încearcă transmiterea unei stări de euforie artificială, la fel de dăunătoare ca starea de stupefacție și de îndobitocire pe care o comunică reprezentațiile unui teatru al disperării, sau al contestației globale. Dar voi subscrie întotdeauna la concluzia că, indiferent de natura spectacolului prezentat, sentimentul, cu care se cuvine să plece spectatorul de la reprezentație, trebuie să fie al încrederii în destinul condiției umane.

Mi se pare că ne aflăm în fața cîtorva dorinți ale unui public condus de o logică elementară și de un bun simț ce nu poate fi contrazis. Totuși, poate că n-ar fi lipsit de interes ca revista „Teatru” să organizeze abia de aici înainte o anchetă pe această temă: „ce vrea publicul?” cu o participare la discuție cit de largă, într-o confruntare de păreri cit de înverșunată.

La o asemenea dezbateră pagina de față n-ar trebui privită decît ca o prefață lipsită de orice ambiții.

cronica histrionului

Bucuria prezenței

Izolată cu grijă de orice contact coruptibil, fusese îngropată, cu ani în urmă, la temeliea unui mare edificiu, o carte. „Complete Works of Shakespeare”, îi zicea. Pentru ca, peste milenii, viețuitoarele care vor mai fi fiind să știe ce gînduri îl frămîntau și ce simțire, pe strămoșul lor omul. Dacă însă în loc de o sută de mii de versuri albe n-am putea trimite peste vreme decît un cuvînt, unul singur, și care să cuprindă în el tot ceea ce face ca viața noastră să merite uneori a fi trăită, cuvîntul acela s-ar chema Dragoste.

Dar elanul care se vădește îndărătul acestei vocabule are nevoie, pentru a se împlini, de prezență.

Cinematograful, televizorul se concentrează pe pasagi scurte, pe secvențe, marginea lăsată erorii se reduce, momentul ratat se reia. Din toată puzderia de capete cu care era obiș-

nuit, în fața interpretului n-au mai rămas decît aparatele care înaintează și se retrag. El știe că joacă pentru cineva, pentru foarte mulți, dar nu vede pe nimeni. Iar jocul interpretului e ca o scrisoare trimisă prin poștă.

Spectatorul, la rîndul său, îl urmărește din fotoliu, de acasă printr-o — asta e fraza consacrată — simplă răsucire de buton. Greta Garbo și Peter O'Toole sînt, cu minimum de efort, la dispoziția sa. Iar dacă se plictisește, printr-o răsucire inversă, Peter O'Toole și Greta Garbo se sting.

Dar, prezența e altceva și nu poate fi resimțită decît în teatru. Numai acolo strigătul meu, al actorului, își găsește răspuns în tăcerea celor din jur, urechea mea le înregistrează respirația, moartea mea se preschimbă în aplauzele lor. Iar spectatorul știe că Regele Lear înnebunește pentru el, că ceea ce se întîmplă e unic, irepetabil și chiar dacă se reia mîine seară, va fi altminteri. Un alt moment, la fel de unic și de irepetabil.

De aceea, spun că ori de cîte ori vom simți nevoia de a încerca — sub forma spectacolului — bucuria prezenței, ne vom întoarce la teatru. Și dacă nu, înseamnă că în lume, în cetate, va fi mai puțină dragoste.